

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Juha Sakari Niemelä	Telia Tunnistus	12.02.2025 09:26:11 UTC+02:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (3 sivua)

Maa- ja metsätalousministeriö

kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 20.1.2025, dnro VN/2130/2025
Tornionjoen kalastussäännön muutostarpeista vuodelle 2025.

METSÄHALLITUKSEN VASTAUS MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖLLE

Metsähallitus on tutustunut maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöön maa- ja metsätalousministeriön Tornionjoen kalastussäännön muutostarpeista vuodelle 2025 ja lausuu seuraavaa:

Metsähallitus pitää erittäin huolestuttavana, että nousevien lohien määrä on jo toista vuotta erittäin alhainen (vuodet 2023 ja 2024) Kattilakosken havainnointipaikalla (<https://kalahavainnot.luke.fi/fi/seurannat/tornionjoen-nousulohiseuranta/>) Tornion-Muonionjoen vesistöalueella. Kyseessä voi olla luontainen vaihtelu, mutta todennäköisemmin ilmiön taustalla ovat toistaiseksi tuntemattomat ympäristötekijät, jotka vähentävät post-smoltti- ja merivaellusvaiheen aikaista kokonaissäilyvyyttä. Lausuntopyynnön taustaksi toimitettu selvitys (Palm ym. 2024: *Tornionjoen lohi-, meritaimen- ja vaellussiikakannat – yhteinen ruotsalais-suomalainen biologinen selvitys sopivien kalastussääntöjen arvioimiseksi vuodelle 2024*) on osaltaan puutteellinen. Siinä ei ole huomioitu vuoden 2024 nousulohimäärää eikä viimeisintä arviota nousukalojen ikä- ja kokojakaumasta. Vuoden 2023 romahdus ja sitä seuraava hienoinen nousukalamäärän nousu vuonna 2024 osoittavat kannan olevan edelleen heikossa tilassa. Myöskään yhden merivuoden lohien määrä, joka ennakoii tulevien vuosien usean merivuoden lohien nousua on erittäin heikko jo toista vuotta peräkkäin (Romakkaniemi, esitelmä Äkäslompolo 6.2.2025). Erityisesti yhden merivuoden lohien nousumäärien perusteella voidaan ennakoida, että kesän 2025 nousulohimäärä jäänee heikolle tasolle, ollen kaukana Tornion- Muonionjolle asetetusta kutukantatavoitteesta (41 000 nousulohta molemmat sukupuolet huomioituna tai 24 000 naaraskalaa voimassa olevin keskikoko- ja mädintuotanto-oletuksin).

Lohenkalastuksen säätelyä olisi kehitettävä reaktiivisempaan suuntaan, jolloin nousukalojen reaaliaikainen seuranta loisi pohjan kausikohtaiselle säätelylle. Reagoinnin ja seurannan tulisi olla viiveetöntä tai mahdollisimman pienellä viiveellä toteutuvaa. Nykyisessä lohikantojen tilanteessa kalastusta tulisi mukauttaa suhteessa nousulohien määrään. Vaihtoehtoja reaktiivisen säätelyn toteuttamiseksi on useita.

Reaktiivisen säätelyn osana joella tulee ottaa käyttöön kalastajakohtainen, ja perinnepyyntin osalta manttaalikohtainen, tms. kausikiintiö. Kausikiintiön käyttöönotto voisi osaltaan yksinkertaistaa muuta kalastuksensäätelyä, jolloin ajallinen tai tekninen säätely olisi osaltaan tarpeetonta. Kalastajakohtainen kausikiintiö edistäisi myös kalastusmatkailun kehittymistä, mikäli ajallista säätelyä pystyttäisiin purkamaan ja

kalastuskausi palautettaisiin entiselleen kesäkuun alusta elokuun loppuun. Yksi mahdollisuus olisi jakaa kausikiintiöt ajallisesti osiin, jolloin alkukautena vapautettaisiin käyttöön kokonaiskiintiöstä varovaisuusperiaatetta noudattaen X % ja kauden edetessä kaikuluotaustuloksiin perustuen harkinnanvaraisesti X %, joka perustuisi tieteellisesti tuotettuun ennusteeseen nousukalojen kokonaismäärästä. Vastaava järjestely on käytössä myös pienriistalupien myöntämisessä valtion maita koskien.

Kalastajakohtainen kausikiintiö voidaan toteuttaa osin Lainionjoen mallilla, jossa käytössä on ns. kidusmerkit (blommat). Metsähallituksen eräluvut.fi-verkkokaupan mahdollisuuksia selvitetään kidusmerkkijärjestelmän osana siten, olisiko lupaan mahdollista merkitä henkilökohtaisen kiintiöinnin vaatima numerosarja (kidusmerkin juokseva numerointi). Selvitystyö aloitetaan helmikuussa 2025. Myös muut käytännön vaativat asiat tulee selvittää eri järjestelyiden osalta. Mikäli kiintiöintiin päädytään, järjestelmästä tulee muodostaa sellainen, että kiintiö on henkilökohtainen ja lupaan sidottu. Tällöin järjestelmä ei mahdollista kiintiöön käytettävien mahdollisten merkkien kauppaamista kalastajien välillä. Lainiojoen malli muodostaa kalastuksellisesti kokonaisuuden, jossa eri lupatyypit mahdollistavat kalastuksen ja kidusmerkki laajentaa kalastusoikeuden myös loheen.

Nykyistä kalastuskuolevuutta tulee pystyä vähentämään rajajokisopimuksen sopimusalueella kaikkien pyyntimuotojen osalta siten, että lohikanta saadaan turvattua. Sopimusalueella jokialueen keskeinen kalastusmuoto on vakakalastus, joka on lukumääräisesti suurinta sekä kalastajien että saaliin osalta. Kiintiöintiä asetettaessa tulee huomioida kalastajakohtaisen kiintiön määrä. Mikäli kiintiöksi asetettaisiin 1 lohi/kalastaja/kausi, kiintiön kokonaismäärä jokialueella olisi 8000-13800 lohta/vuosi luvan ostaneiden kalastajien mukaisesti. Viime vuosien nousulohimäärillä kiintiöksi asetettava 1 kala/kalastaja/kausi ei vähentäisi kalastuskuolleisuutta riittävästi. Kiintiöjärjestelmä tulee miettiä kalakantojen kannalta ja sen tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon. Tutkimukseen perustuvan arvion mukaan heikkona lohivuonna 2023 vakakalastajat (ulkopaikkakuntalaiset/jokivartiset) saivat keskimäärin 0,47-0,82 lohta/kalastaja.

Metsähallitus toteaa lohen olevan erityisen arvokas joessa, jossa se mahdollistaa kalastuksen. Nykyinen käytäntö valtioiden välisistä sopimusneuvotteluista edellisenä keväänä ennen avovesikautta luo epävarmuutta ja heikentää kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä. Kalastusmatkailutoiminnassa toiminnan ennakoiminen ja ennakkovarauksien vastaanottaminen ovat tärkeitä liiketoiminnan ja sen kehittämisen kannalta. Kalastusmatkailu on moniulotteinen kokonaisuus, jossa tulee huomioida yrittämisen toimintaedellytysten lisäksi myös lohikantojen tila. Pitkälle kehitetyt kalastusmatkailupalvelut luovat moninkertaisesti toimeentuloa ja aluetalousvaikutuksia jokivarren yrityksille yksittäisiin omatoimimatkailijoihin verrattuna.

Meripyynnin järjestämisessä on otettava käyttöön rajajokisopimuksen mahdollistama liukuman käyttö ja myöhästettävä pyynnin aloittamista, jotta jokeen nousisi kutevia kaloja mahdollisimman suuri määrä.

Valikoivan kalastuksen osalta Metsähallitus toteaa, että sen käyttöönotto rajajokisäännön sopimusalueella on askel oikeaan suuntaan. Valikoivaa kalastusta toteutettaessa on kuitenkin huomioitava, että ympäristötekijät ja kalastuksessa käytettävät varusteet sekä vieheet vaikuttavat huomattavasti vapautettavien lohien kuolleisuuteen. Keskeisimpiä tekijöitä valikoivan kalastuksen onnistumiseen ovat vedenlämpötila sekä kalastukseen käytettävien vieheiden väkäsettömyys ja koukkumäärän rajaaminen. Tornion-Muonionjoella valtaosa saaliskaloista saadaan saaliiksi soutukalastamalla, joka tulee huomioida valikoivan kalastuksen suunnittelussa. Soutukalastukseen käytetyt vieheet on syytä muokata valikoivaa kalastusta tukeviksi ja nostokoukun sijaan on käytettävä kumihavaksella varustettua haavia. Alkukauden aikana kalastettavat ja vapautettavat kalat ovat herkempiä kutuvaelluksen keskeyttämiselle loppukauden ns. asentokaloihin verrattuna. Alkukauden kalat ovat myös herkempiä käsittelylle ja alttiut pintavaurioille on suurempaa. Vieheet, joissa koukkujen määrä on vähäisempi, ovat helpompia irrottaa kalan suusta, jolloin kalan käsittelyaika on lyhyempi ja käsittelyn aiheuttamat vauriot pienempiä.

Muilta osin Metsähallituksella ei ole lausuttavaa hallituksen esityksestä.

Tarvittaessa lisätietoja lausunnosta antaa kalastuksen johtava asiantuntija Olli Urpanen olli.urpanen@metsa.fi tai 040 7205 963.

Juha S. Niemelä
pääjohtaja